

1956

MAGYAR FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC

június 28. Tüntetés Poznanban. Mintegy százezer felvonuló követeléseire a biztonsági erők kegyetlen válasza: 74 halott, több száz sebesült. Mintegy 600 tüntetőt letartóztattak.

július 17. Budapestre érkezett Mikojan és közölte Rákosi Mátyás azonnali leváltását. A leváltott és a Szovjetunióba távozó MDP KV első titkára utódjának Gerő Emőt nevezték ki.

október 6. Rajk László volt belügyminiszter és társai újratemetése. A szertartáson résztvevő százezres tömeg jelszavak nélkül tüntetett a Rákosi névvel fémjelezett kommunista diktatúra ellen.

október 16. Szegeden megalakult a MEFESZ. Az egyetemi hallgatók itt követelték először a szovjet csapatok kivonását Magyarországról.

október 19. A Budapesti Műszaki Egyetem Hess András téri kollégiumában a diákok 16 pontos határozatban foglalták össze követeléseiket.

október 20-22. Az ország szinte valamennyi felsőoktatási intézményében politikai követeléseket fogalmaztak meg.

OKTÓBER 23. KEDD

Az először betiltott majd engedélyezett diáktüntetés 15 órakor indult a Petőfi szobortól. 17 óra tájban a Magyar Rádió Bródy Sándor utcai épületénél gyülekező tüntetők követelték a diákok 16 pontjának beolvasását. Ekkorra a Kossuth tér is megtelt. A 200 ezres tüntető tömeg előtt Nagy Imre mondott beszédet a Parlament erkélyéről. A Rádió ostroma 22 óra körül kezdődött és hajnalig tartott. A védelemre kirendelt katonák egy része a tüntetők mellé állt. Késő este a tüntetők ledöntötték a Dózsa György úton álló Sztálin-szobrot.

OKTÓBER 24. SZERDA

Hajnalban érkeztek a fővárosba az első szovjet páncélos alakulatok. 8 órakor a rádió közölte, hogy a miniszterelnök Nagy Imre és kihírdették a statáriumot. A Roosevelten felvonuló tüntetőkre az ÁVH-sok halálos áldozatokat is követelő sortűz nyitottak. A Rádió környékén egész nap harcok folytak. Kádár János a rádióban ellenforradalomnak nevezte a megmozdulásokat. Felkelőcsoportok alakultak szerte a városban.

OKTÓBER 25. CSÜTÖRTÖK

A reggeli órákban szovjet és magyar alakulatok visszafoglalták a Rádiót. Kora délelőtt 8-10 ezer ember vonult a Parlamenthez. Míg tisztázatlan körülmények között rettenetes sortűz zúdult a fegyvertelen tömegre. A sortűznek száznál több halottja és ennél is több sebesültje volt. Súlyos harcok folytak a Corvin köznél. Vidéken egymást követték a forradalmat támogató felvonulások és reakcióként a kormányt támogató erők sortűzei.

OKTÓBER 26. PÉNTEK

Az MDP KV heves vitáján Nagy Imre és részben Kádár János is az

„ellenforradalmi“ minősítés ellen foglaltak állást. 17 órakor a rádióban közzétették az Elnöki Tanács fegyverletételről szóló amnesztiarendelejét. A fővárosban sorra alakultak a fegyveres forradalmi csoportok. Ezen a napon sok halálos áldozatot követelő sortűz adtak le tüntető civilekre, többek között Mosonmagyaróváron és Esztergomban is. XII. Pius pápa enciklikát bocsátott ki a magyarországi felkelésről és imára szólított fel annak győzelméért.

OKTÓBER 27. SZOMBAT

Budapesten tovább folytatódott a harcok a szabadságharcosok és a szovjet támogatást élvező kormányerők között. Pesterzsébeten a felkelők megszállták a rendőrség, a tanács és a pártbizottság épületét. Vidéken az ÁVH-s erők sortűz nyitottak a felvonulókra, többek között Kalocsán, Kecelen, Berzencén, Váralotán, Baján és Örkényben. Számtalan vidéki városban megkezdődött a nemzetőrség-szervezése.

OKTÓBER 28. VASÁRNAP

Hajnalra a Katonai Bizottság kidolgozta a katonai diktatúra tervét. Ezek szerint Nagy Imrét félreállítva a hadsereg venné át a hatalmat és kíméletlenül felszámolná az „ellenforradalmat“. Nagy Imre tiltakozott. Az MDP vezetése határozatában tüszünetet hirdetve, az eseményeket nemzeti demokratikus mozgalomnak értékelte. Ezt a döntést Nagy Imre miniszterelnök rádióbeszédében is kifejtette, valamint szólt a szovjet csapatok teljes kivonásáról kezdődő tárgyalásokról, a Kossuth címer visszaállításáról és az ÁVH megszüntetéséről.

OKTÓBER 29. HÉTFŐ

Az éjszaka folyamán a bukott kommunista vezetőket szovjet repülőgéppel Moszkvába szállították. A rádióban Janza Károly honvédelmi miniszter bejelentette, hogy másnap megkezdődnek a tárgyalások a szovjet csapatok kivonásáról. Este Kádár és Münnich, Mikojással és Szuszlovval megállapodtak az ÁVH át- illetve újjászervezéséről. Az országban sok helyütt munkástanácsok alakultak. A különböző felkelőcsoportok között megindultak a tárgyalások az erők egyesítéséről.

OKTÓBER 30. KEDD

A kormány elismerte a forradalom idején létrejött helyi, önkormányzati szerveket. Három órás harc után a szabadságharcosok elfoglalták az MDP Budapesti Pártbizottság Köztársaság téri pártházát, amelyet a felosztatott ÁVH harcosai védtek. Kora délután Nagy Imre a rádión keresztül bejelentette az egypártrendszer és a begyűjtés megszüntetését, és a szabad választások előkészítéséről beszélt. Király Béla vezetésével megalakult a Forradalmi Karhatalmi Bizottság Előkészítő Bizottsága. Kádár János Angyal Istvánt fogadva megígérte, hogy elfogadja a Tűzoltó utcai forradalmi csoport tiszteletbeli parancsnoka címet.

OKTÓBER 31. SZERDA

Hajnalban megalakult a Forradalmi Honvédelmi Bizottmány. Király Bélát kinevezték a Nemzetőrség főparancsnokának. Maléter Pál a honvédelmi miniszter első helyettese lett. A Kilián laktanyában

létrejött a Forradalmi Karhatalmi Bizottmány. Dél környékén a szovjet csapatok elhagyták Budapestet. Ezen a napon szünet meg az MDP és alakult meg az MSZMP. Eisenhower elnök bejelentette, hogy az új magyar vezetést nem tekinti potenciális partnernek. XII. Pius pápa táviratban üdvözölte Mindszenty hercegprímást kiszabadulása alkalmából.

NOVEMBER 1. CSÜTÖRTÖK

A szovjet csapatok a nap folyamán valamennyi repülőteret körbevették. Miután a Kormány Kabinet nem kapott magyarázatot a szovjet csapatok újabb felvonulásáról, kimondta a Varsói Szerződés felmondását és kinyilvánította az ország semlegességét. 22 óra körül a rádió közvetítette Kádár János beszédét, amelyben a párt első embere a történéseket dicsőséges felkelésnek nevezte (De ekkor már Kádár útban volt Münnich Ferenc társaságában Moszkvába). A Corvin közti harcosok Iván-Kovács László helyett Pongrátz Gergelyt választották meg főparancsnokuknak.

NOVEMBER 2. PÉNTEK

A kormány kinevezte a szovjet csapatkivonásról tárgyaló küldöttség tagjait. Nagy Imre a nap folyamán többször tiltakozott Andropov nagykövetnél Budapest gyűrűbe zárása ellen. Andropov válasza elmaradt. Moszkvából megérkezett Konyev marsall és kiadta a parancsot a november 4-i támadásra.

NOVEMBER 3. SZOMBAT

A Parlamentben megkezdődött a tárgyalás a magyar és a szovjet delegáció tagjai között a szovjet csapatok kivonásának részleteiről. Megállapodtak, hogy a tárgyalásokat aznap este Tökölön, a szovjet főhadiszálláson folytatják. Tökölön, az újonnan kinevezett honvédelmi miniszter, Maléter Pál vezette kormányküldöttséget a KGB letartóztatta. 20 órakor hangzott el a rádióban - élőben - Mindszenty József bíboros-hercegprímás beszéde melyben a nyugati nagyhatalmak politikai és gazdasági segítségét kérte.

NOVEMBER 4. VASÁRNAP

A szovjet csapatok általános támadása hajnali 4.15-kor indult meg. 5.20-kor hangzott el Nagy Imre rádióbeszéde a szovjet intervencióról. A kora reggeli órákban Nagy Imre kommunista vezető társai kíséretében, Titó marsall hívására a jugoszláv követségen keresett menedéket. A magyar miniszterelnök tisztán látva az erőviszonyokat nem adott ki tűzparancsot a támadó szovjet csapatok ellen. A nap folyamán véres harcok kezdődtek a szovjet csapatok és a magyar forradalom harcot vállaló erői között. A küzdelem kimenetele nem volt kétséges.

Az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc reménykedő napjait kegyetlen megtorlás követte. A szovjet segítséggel ismét hatalomra került kommunisták a statárium alatt, a vallatások közben, vagy a koncepciók pereket követően több száz felkelőt, szabadságharcost, vagy hamisan megvádolt civilt öltek meg vagy ítélték halálra. Elrettentésül több ezer résztvevőt, szimpatizánst, vagy ártatlant ítélték hosszú, akár életfogytig tartó börtönbüntetésre.